

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ,
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

*(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напрямів підготовки
6.140101 – «Готельно-ресторанна справа» і 6.140103 – «Туризм»)*

Харків
ХНУМГ
2013

Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напрямів підготовки 6.140101 – «Готельно-ресторанна справа» і 6.140103 – «Туризм») / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: О. А. Шекшуєв. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 36 с.

Укладач: О. А. Шекшуєв

Рецензент: к.е.н., доц. І. А. Островський

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії,
протокол № 10 від 14.05.2013 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД)	5
1.1. 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин	5
1.1.2 Регулювання ЗЕД	6
1.1.3 Митне регулювання	7
1.1.4 Валютне регулювання	8
Змістовий модуль (ЗМ) 1.2 Особливості ЗЕД підприємства	9
1.2.1 Форми виходу підприємств на зовнішній ринок	9
1.2.2 Форми зустрічної торгівлі	10
1.2.3 Експортно-імпортні операції та порядок їхнього укладання	11
1.2.4 Посередницькі операції на зовнішніх ринках	12
1.2.5 Орендні операції в ЗЕД	13
1.2.6 Організація та техніка підготовки, укладання й виконання зовнішньоекономічних контрактів	14
1.2.7 Структура і зміст міжнародних контрактів купівлі-продажу	15
1.2.8 Ціна товару, валютні та фінансові умови контрактів, умови платежу, форми розрахунків	16
1.2.9 Організація та функціонування підприємств з іноземним капіталом	17
1.2.10 Організація та технологія міжнародних перевезень	18
1.2.11 Маркетингові дослідження зовнішнього ринку при здійсненні експортно-імпортних операцій	19
1.2.12 Економічна ефективність ЗЕД підприємства	20
Тести з дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність»	21
Порядок поточного та підсумкового оцінювань знань студентів	26
Типові задачі з розв'язанням	28
Теми контрольних робіт для студентів заочної форми навчання	32
Екзаменаційні питання	33
Список джерел	34

ВСТУП

Методичні матеріали для вивчення дисципліни за вибором студентів «Зовнішньоекономічна діяльність» (ЗЕД) складені відповідно до місця дисципліни у структурно-логічній схемі, передбаченій освітньо-професійною програмою бакалавра за напрямками підготовки 6.140101 – «Готельно-ресторанна справа і 6.140103 – «Туризм»». Вона охоплює всі змістові модулі, визначені освітньо-професійною програмою (ОПП).

Основною метою викладання дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність» є засвоєння майбутніми бакалаврами теоретичних основ зовнішньоекономічної діяльності та набуття системних знань і навичок забезпечення економічної ефективності ЗЕД у різних сферах діяльності для фундаментальної освіти та практичної діяльності за фахом.

Для досягнення вказаної мети студенти мають виконати наступні завдання вивчення курсу:

- розуміти сутність і специфіку механізму функціонування зовнішньоекономічних зв'язків в Україні на сучасному етапі;
- знати й уміти використовувати нормативну базу з регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств;
- оцінювати тенденції, суперечності й доцільність діяльності при визначенні головних напрямків зовнішньоекономічної діяльності для підприємств різних форм власності, що є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності;
- розуміти специфіку запровадження різних форм виходу на зовнішні ринки;
- знати й уміти застосовувати на практиці основні процедури укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів;
- визначати ефективність укладених угод і зовнішньоекономічної діяльності підприємства в цілому;
- використовуючи одержані знання на практиці, приймати професійні рішення, що відповідають державній економічній політиці й основним положенням міжнародних угод, до яких приєдналася Україна, з метою максимізації прибутку від зовнішньої торгівлі, інвестування та інших видів зовнішньоекономічної діяльності.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності має спиратися на відповідні інформаційні джерела. Це обумовлює необхідність постійного реагування на зміни в міжнародній і національній економіці, поглибленого й уважного вивчення їхніх причин і наслідків у режимі поточного часу. Тому до вивчення основної та додаткової літератури, з якої найважливішими є законодавчо-нормативні акти України, навчальні посібники та підручники, необхідно залучати поточні матеріали з проблематики курсу, що містяться в таких періодичних виданнях, як "Економіка України", "Урядовий кур'єр", "Експерт Україна", "Бізнес" та ін. Важливим моментом є використання офіційних сайтів державних і міжнародних установ.

Змістовий модуль (ЗМ)

1.1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ЗЕД)

Тема 1.1.1 Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин

План лекції

1. Сутність і фактори розвитку зовнішньоекономічної діяльності.
2. Зовнішньоекономічний комплекс держави. Суб'єкти та основні форми ЗЕД.
3. Основні теорії ЗЕД.
4. Особливості ЗЕД в Україні.

План практичних занять

1. Основні суб'єкти зовнішньополітичної діяльності.
2. Фактори розвитку ЗЕД.
3. Зовнішньоекономічний комплекс держави.
4. Основні форми ЗЕД.

Ключові поняття

Зовнішньоекономічна діяльність, ЗЕД, передумови ЗЕД, фактори розвитку ЗЕД, зовнішньоекономічний комплекс країни (регіону), суб'єкти ЗЕД, резидент, нерезидент, види ЗЕД, теорії ЗЕД (концепція абсолютних переваг А. Сміта, концепція порівняльних переваг Д. Рікардо і Дж. Стюарта Мілля, теорема Хекшера-Оліна, теорема Столпера-Самуельсона, теорема Рибчинського та інші), етапи розвитку ЗЕД в Україні.

Теми рефератів

1. Основні форми зовнішньоекономічної діяльності.
2. Зовнішньоекономічний комплекс України.

Контрольні запитання

1. Чи існують відмінності у визначенні категорій «зовнішньоекономічні зв'язки» та «зовнішньоекономічна діяльність»?
2. Назвіть основні суб'єкти ЗЕД України.
3. Класифікуйте види ЗЕД відповідно до Закону України „Про ЗЕД”.
4. Назвіть основні положення класичних і кейнсіанських теорій ЗЕД.
5. Наведіть перелік основних зовнішньоекономічних партнерів України.
6. Охарактеризуйте основні етапи еволюції ЗЕД в Україні.

Завдання для модульного контролю

1. Фактори й передумови розвитку зовнішньоекономічної діяльності.
2. Суб'єкти й види ЗЕД.
3. Етапи розвитку ЗЕД в Україні.

Тема 1.1.2 Регулювання ЗЕД

План лекції

1. Сутність і основні суб'єкти регулювання ЗЕД.
2. Інструменти регулювання на мікрорівні.
3. Інструменти макроекономічного регулювання.
4. Міжнародні інститути зовнішньоекономічного регулювання.

План практичних занять

1. Рівні регулювання ЗЕД.
2. Адміністративні та економічні методи зовнішньоекономічного регулювання.
3. Засоби й інструменти державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.

Ключові поняття

Мікроекономічний, макроекономічний і мегаекономічний рівні регулювання ЗЕД, адміністративні та економічні засоби регулювання ЗЕД, суб'єкти регулювання ЗЕД, менеджмент ЗЕД, державне регулювання ЗЕД, регулювання ЗЕД з боку національних недержавних установ (Українська спілка промисловців і підприємців, Торговельно-промислова палата України та інші), міжнародні організації й установи (організації системи ООН, міжнародні фінансово-кредитні установи, міжнародні організації з міжнародної торгівлі, міграції та інших питань), регіональні інтеграційні угруповання (ЄС, САВТ, АСЕАН, НАФТА, Митний Союз та ін.).

Теми рефератів

1. Державні, недержавні й міжнародні інститути управління ЗЕД.
2. Інструменти державного стимулювання ЗЕД.

Контрольні запитання

1. Назвіть рівні регулювання ЗЕД.
2. Охарактеризуйте функції органів державного управління з регулювання ЗЕД.
3. Назвіть недержавні організації, що регулюють ЗЕД.
4. Які завдання виконують торгово-промислові палати?
5. Які міжнародні організації здійснюють регулювання взаємних відносин учасників ЗЕД?
6. Схарактеризуйте методи регулювання ЗЕД.

Завдання для модульного контролю

1. Рівні та відповідні суб'єкти регулювання ЗЕД.
2. Склад і функції суб'єктів макроекономічного регулювання ЗЕД.
3. Міжнародні інститути зовнішньоекономічного регулювання.
4. Класифікація методів регулювання ЗЕД.

Тема 1.1.3 Митне регулювання

План лекції

1. Сутність і форми нетарифного регулювання.
2. Сутність і форми тарифного регулювання. Мито і його види.
3. Особливості митного регулювання в Україні.

План практичних занять

1. Нетарифні засоби регулювання ЗЕД.
2. Тарифні обмеження. Система митного регулювання.
3. Законодавство України про практику митного регулювання.

Ключові поняття

Митне регулювання: тарифні й нетарифні засоби, ембарго, квота (глобальна, групова, індивідуальна, антидемпінгова, компенсаційна, спеціальна), ліцензія (генеральна, глобальна, автоматична, разова), “добровільні” обмеження експорту, прихований протекціонізм, фінансові заходи підтримки національних експортерів, мито, функції мита, види мита, нормативне забезпечення митного регулювання в Україні, Митний кодекс України, митний контроль, декларування, декларант, вантажна митна декларація, митні платежі.

Теми рефератів

1. Нетарифні засоби регулювання ЗЕД.
2. Система митного регулювання.
3. Особливості митного законодавства України.

Контрольні запитання

1. Наведіть класифікацію нетарифних засобів митного регулювання.
2. Що таке квотування? Які види квот діють в Україні?
3. Подайте визначення ліцензування. Поясніть різницю між генеральною, разовою та відкритою ліцензіями.
4. Що таке експортні субсидії? У чому полягає різниця між прямими та непрямими субсидіями?
5. Наведіть можливі технічні бар'єри та поясніть, що таке "добровільне" обмеження експорту?
6. Подайте визначення митного тарифу, мита та митного збору, поясніть функції мита.
7. Перелічіть відомі Вам види мита за різними ознаками.
8. Який державний орган здійснює митний контроль в Україні?
9. Які митні платежі підлягають сплаті на митниці?
10. Що таке вантажна митна декларація?

Завдання для модульного контролю

1. Класифікація нетарифних засобів митного регулювання.
2. Мито, його види та функції.
3. Система митного регулювання в Україні.

Тема 1.1.4 Валютне регулювання

План лекції

1. Валютні ринки й валютні курси.
2. Основні валютні операції в сучасній ЗЕД.
3. Особливості та інструменти регулювання валютних ринків.
4. Проблеми валютного регулювання в Україні.

План практичних занять

1. Основні характеристики валютного ринку. Валютні курси.
2. Класифікація валютних операцій.
3. Рівні валютного регулювання.
4. Інструменти державного, недержавного та міжнародного регулювання валютних ринків.

Ключові поняття

Валюта у вузькому й широкому значенні, види валюти, конвертованість валюти, світова валютна система, валютний курс, валютне котирування, суб'єкти валютного ринку, сегменти валютного ринку (біржовий, позабіржовий або міжбанківський, готівковий), поточні валютні операції, термінові валютні операції (форвардні, ф'ючерсні, опціонні, операції своп), МВФ, режими валютного курсу (фіксований курс, обмежено гнучкий курс, плаваючий або вільний курс, гібридний курс), валютна інтервенція, девальвація і ревальвація, страхування валютних ризиків, нормативне забезпечення валютного регулювання в Україні, валютний рахунок, валютні обмеження, НБУ.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика валютного ринку.
2. Основні види валютних операцій.
3. Інструменти валютного регулювання.

Контрольні запитання

1. Якими нормативними документами регулюються валютні операції суб'єктів ЗЕД в Україні?
2. Подайте визначення валюти, валютного курсу, валютного ринку. Які види валютних курсів Вам відомі?
3. Як можна класифікувати валютні операції суб'єктів ЗЕД?

4. Опишіть порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті учасників ЗЕД.
5. Назвіть суб'єктів валютного регулювання в Україні. Охарактеризуйте існуючі форми валютного регулювання.

Завдання для модульного контролю

1. Валюта. Котирування валют. Валютні курси.
2. Валютні операції суб'єктів ЗЕД.
3. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті суб'єктами ЗЕД України.
4. Форми й методи валютного регулювання. Нормативне забезпечення валютного регулювання в Україні.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2 ОСОБЛИВОСТІ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1.2.1 Форми виходу підприємств на зовнішній ринок

План лекції

1. Правові передумови ЗЕД підприємств.
2. Класифікація зовнішньоторговельних операцій.

План практичних занять

1. Правові передумови зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
2. Визначення і класифікація зовнішньоторговельних операцій.
3. Загальні принципи організації та управління виробничо-збутовою діяльністю.

Ключові поняття

Зовнішньоторговельна операція, контракт як основний регулятор ЗЕД фірми, експортні, імпорتنі, реекспортні й реімпорتنі операції, товарообмінна торгівля (зустрічні закупівлі, бартер, викуп застарілої продукції, операції з давальницькою сировиною і т.д.), торговельно-посередницька діяльність, договори постачання, комісії, консигнації та доручення, агентські угоди, прості або брокерські й збутові або дистриб'юторські посередницькі операції, торгівля змагального типу (аукціонні продажі, торги (тендери), біржова торгівля), зовнішня торгівля послугами, класифікація послуг.

Теми рефератів

1. Класифікація зовнішньоторговельних операцій.
2. Торгівля змагального типу в ЗЕД.

Контрольні запитання

1. Які нормативно-правові акти забезпечують здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств?

2. За якими ознаками класифікують зовнішньоекономічні операції?
3. Поясніть різницю між поняттями „зовнішньоекономічні операції” та „зовнішньоторговельні операції”.
4. Подайте визначення основних видів зовнішньоторговельних операцій.
5. Назвіть основні посередницькі операції в ЗЕД.
6. Наведіть класифікацію послуг, які використовують при вивченні ЗЕД підприємств країни.

Завдання для модульного контролю

1. Нормативне забезпечення ЗЕД підприємств.
2. Класифікація зовнішньоекономічних операцій у ЗЕД.

Тема 1.2.2 Форми зустрічної торгівлі

План лекції

1. Сутність і суперечливість бартерних операцій.
2. Зустрічні закупки в ЗЕД.
3. Інші форми зустрічної торгівлі.

План практичних занять

1. Сутність і особливості бартерних операцій.
2. Зустрічні закупівлі в ЗЕД. Викуп застарілої продукції.
3. Компенсаційні угоди й операції з давальницькою сировиною.

Ключові поняття

Бартерна операція, переваги бартерних операцій, зустрічні закупівлі, компенсаційні операції, неконвертоване сальдо, великомасштабні операції на компенсаційній основі, операції з давальницькою сировиною, викуп застарілої продукції, постачання на комплектацію.

Теми рефератів

1. Сутність бартерних операцій.
2. Компенсаційні угоди та операції з давальницькою сировиною в ЗЕД.

Контрольні запитання

1. Подайте визначення й обґрунтуйте переваги міжнародних зустрічних операцій.
2. Охарактеризуйте основні форми зустрічної торгівлі.
3. У чому полягає специфіка здійснення бартерних угод?
4. Охарактеризуйте товарообмінні й компенсаційні операції на безвалютній основі.
5. Охарактеризуйте операції, що належать до компенсаційних угод на комерційній основі.

Завдання для модульного контролю

1. Поняття та види міжнародних зустрічних операцій.
2. Бартерні операції та зустрічні закупівлі.
3. Операції на компенсаційній основі, операції з давальницькою сировиною.

Тема 1.2.3 Експортно-імпортні операції та порядок їхнього укладання

План лекції

1. Етапи здійснення експортно-імпортної угоди.
2. Особливості зовнішньоторговельних операцій з окремими групами товарів.

План практичних занять

1. Особливості здійснення експортних та імпортних операцій.
2. Реекспорт і реімпорт у діяльності підприємства.
3. Особливості зовнішньоторговельних операцій із різними групами товарів.

Ключові поняття

Операція купівлі-продажу, етапи укладання та реалізації угоди міжнародних купівлі-продажу, порядок здійснення реекспортних і реімпортних операцій, специфіка оподаткування при здійсненні експорту й імпорту, митне оформлення, перелік документів, необхідних при митному оформленні товарів у режимі експорту й імпорту, технічні, фармакологічні, санітарні, фітосанітарні, ветеринарні, екологічні стандарти й вимоги, вантажна митна декларація, попередня вантажна митна декларація, попереднє повідомлення, міжнародні торговельні операції з сировинними товарами, схема постачання готової до експлуатації продукції, постачання вузлів і деталей, авансування, товарний кредит.

Теми рефератів

1. Особливості експортних, імпортних, реекспортних і реімпортних операцій.
2. Система митного оформлення вантажів в Україні.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте основні етапи оформлення типової угоди міжнародних купівлі-продажу.
2. Визначте порядок митного оформлення товарів у режимі експорту в Україні.
3. Опишіть порядок митного оформлення товарів у режимі імпорту в Україні.
4. Наведіть особливості міжнародної торгівлі сировинними товарами, продукцією машинобудування, вузлами та деталями й іншими групами товарів.

Завдання для модульного контролю

1. Етапи здійснення експортних та імпортних операцій.
2. Міжнародні торговельні операції з окремими групами товарів.

Тема 1.2.4 Посередницькі операції на зовнішніх ринках

План лекції

1. Сутність і класифікація посередницьких операцій у ЗЕД.
2. Основні суб'єкти міжнародного торгового посередництва.

План практичних занять

1. Особливості зовнішньоторговельного посередництва.
2. Класифікація посередників за їхнім місцем на ринку.
3. Комісійні та консигнаційні операції в ЗЕД.
4. Агентські угоди. Брокери й дистриб'ютори на зовнішньому ринку.

Ключові поняття

Торгово-посередницькі операції в ЗЕД, торговий посередник, переваги залучення торгового посередника, нормативне забезпечення регулювання посередницьких операцій, договір доручення, договір комісії, агентський договір, права й обов'язки посередників, класифікація посередників, брокери (маклери), комісіонери (консигнатори), агенти-повірники (торгові агенти), дистриб'ютори (дилери), безповоротна консигнація, частково поворотна консигнація, поворотна консигнація, винагорода посередника.

Теми рефератів

1. Класифікація посередників за їхнім місцем на ринку.
2. Комісійні й консигнаційні операції в ЗЕД.
3. Агентські угоди. Брокери й дистриб'ютори в ЗЕД.

Контрольні запитання

1. Назвіть існуючі методи збуту товарів на зовнішньому ринку. Обґрунтуйте переваги залучення посередників при здійсненні ЗЕД.
2. Класифікуйте торгово-посередницькі операції.
3. Охарактеризуйте комісійні й консигнаційні операції.
4. Подайте визначення брокерських і дистриб'юторських операцій.

Завдання для модульного контролю

1. Торгово-посередницькі операції в ЗЕД.
2. Види торгових посередників.

Тема 1.2.5 Орендні операції в ЗЕД

План лекції

1. Сутність і особливості міжнародних орендних операцій.
2. Лізинг у міжнародній господарській практиці.

План практичних занять

1. Особливості та класифікація орендних операцій.
2. Лізинг у зовнішньоекономічній практиці.

Ключові поняття

Орендна операція в ЗЕД, орендний договір, імпортна й експортна орендна операція, переваги орендного співробітництва, об'єкти міжнародної оренди, види оренди (лізинг, хайринг, рентинг), страхування та технічне обслуговування при оренді, термін оренди, орендна плата, лізингова операція в ЗЕД, форми міжнародного лізингу (прямий і непрямий, експортний та імпорتنний, оперативний і фінансовий, інші форми), Закон України «Про лізинг», позитивні й негативні риси лізингових операцій, типовий лізинговий договір, склад лізингового платежу, форма лізингового платежу, спеціалізовані лізингові фірми.

Теми рефератів

1. Орендні операції в ЗЕД.
2. Міжнародні лізингові операції.

Контрольні запитання

1. Що таке оренда? Назвіть вигоди від використання оренди в ЗЕД.
2. Які види оренди Вам відомі?
3. Подайте визначення міжнародного лізингу. Назвіть суб'єкти та об'єкти лізингу.
4. Охарактеризуйте відомі Вам форми й типи лізингових операцій.
5. Назвіть переваги лізингу для учасників лізингової операції (лізингоотримувача, лізингодавця та для підприємства-виробника).
6. Обґрунтуйте недоліки лізингу.
7. Які існують форми лізингових платежів?
8. Із чого складається загальна сума лізингових платежів?

Завдання для модульного контролю

1. Сутність і види міжнародних орендних операцій.
2. Переваги й недоліки лізингу.
3. Класифікація лізингових операцій у ЗЕД.

Тема 1.2.6 Організація та техніка підготовки, укладання й виконання зовнішньоекономічних контрактів

План лекції

1. Специфіка зовнішньоторговельної контрактної діяльності.
2. Особливості вибору міжнародного ринку й контрагента угоди.
3. Особливості здійснення ділових переговорів у ЗЕД.

План практичних занять

1. Вибір ринку та його вивчення.
2. Вибір контрагента угоди.
3. Основні особливості переговорів із іноземним контрагентом.

Ключові поняття

Контракт міжнародної купівлі-продажу, Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, типові контракти, форми типових контрактів, етапи укладання договору, вивчення та вибір ринку, вибір контрагента, способи ведення переговорів (переписування, особисті зустрічі, використання технічних засобів), оферта (тверда й вільна), правила, звичаї та традиції проведення комерційних переговорів.

Теми рефератів

1. Стратегія виходу підприємства на зовнішні ринки.
2. Особливості підготовки та здійснення ділових міжнародних переговорів.

Контрольні запитання

1. Подайте визначення й назвіть відомі Вам форми типового договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
2. Якими етапами представлений розгляд зовнішньоекономічних операцій?
3. Назвіть фактори, які вивчають під час вибору ринку.
4. Які аспекти слід дослідити під час вибору контрагента при здійсненні ЗЕД.
5. Які існують способи ведення переговорів? У яких випадках застосовують той чи інший спосіб?
6. Що таке оферта? Визначить види оферти.
7. У чому полягають особливості переговорів шляхом особистих зустрічей?

Завдання для модульного контролю

1. Поняття контракту міжнародної купівлі-продажу товарів. Форми типових договорів міжнародної купівлі-продажу товарів.
2. Етапи підготовки до підписання контракту при здійсненні ЗЕД.
3. Особливості переговорного процесу в ЗЕД.

Тема 1.2.7 Структура та зміст міжнародних контрактів купівлі-продажу

План лекції

1. Сутність і міжнародні правила укладання торгових контрактів.
2. Основні статті типового договору міжнародної купівлі-продажу.

План практичних занять

1. Сутність і основні види зовнішньоторговельних контрактів.
2. Основні умови типового зовнішнього контракту купівлі-продажу.

Ключові поняття

Зовнішньоекономічний договір (контракт), складання контракту, особливості укладання зовнішньоекономічної угоди, гарантії виконання сторонами своїх зобов'язань, обов'язкова письмова форма зовнішньоекономічного контракту, типова форма зовнішньоекономічного договору (контракту), статті зовнішньоекономічного договору, обов'язкові статті, додаткові умови.

Теми рефератів

1. Міжнародні вимоги до договорів купівлі-продажу.
2. Основні умови і статті зовнішньоторговельного контракту.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Що таке зовнішньоторговельний контракт? В якій формі його укладають?
2. Що таке типовий контракт? Коли найчастіше такі контракти застосовують?
3. Право якої країни застосовують для регулювання, укладання та виконання зовнішньоторговельних угод?
4. Хто має право на підписання зовнішньоторговельних контрактів за законодавством України?
5. Опишіть структуру типового зовнішньоторговельного контракту.
6. Наведіть класифікацію умов контракту за їхньою обов'язковістю.
7. Які обставини належать до форс-мажорних?

Завдання для модульного контролю

1. Особливості укладання зовнішньоекономічних договорів.
2. Структура типового договору міжнародної купівлі-продажу.

Тема 1.2.8 Ціна товару, валютні та фінансові умови контрактів, умови платежу, форми розрахунків

План лекції

1. Особливості сучасної зовнішньоторговельної цінової стратегії фірми.
2. Основні ціни зовнішньоторговельних контрактів.
3. Основні умови, засоби та форми міжнародних розрахунків.

План практичних занять

1. Методика розрахунків цін міжнародних контрактів.
2. Валютно-фінансові умови контракту.
3. Основні умови платежу.
4. Засоби та форми зовнішньоторговельних розрахунків.

Ключові поняття

Зовнішньоторговельна цінова стратегія, кон'юнктурно-цінова робота, етапи формування ціни, формула розрахунку продажних цін, витратний і граничний підходи до встановлення ціни, фактор часу, форми встановлення початкової експортної ціни (метод «зняття вершків», «кон'юнктурна ціна», «ціна проникнення», метод стимулювання комплексних продажів, «вузькі» методи й т.д.), цінові знижки, види зовнішньоторговельних цін, контрактні ціни, одиниця вимірювання, база ціни, валюта ціни, спосіб фіксації, рівень ціни, ІНКОТЕРМС-2010, технічні виправлення, комерційні виправлення, міжнародні розрахунки, способи платежів (платіж готівкою, авансовий платіж і платіж у кредит), засоби платежу (чек, вексель, банківський переказ), індосамент, форми розрахунків (документарний акредитив, документарне інкасо, банківський переказ, відкритий рахунок, оплата чеками й т.д.), види акредитивів, банківська гарантія.

Теми рефератів

1. Особливості й основні види зовнішньоторговельних цін.
2. Фіксація цін у ЗЕД, цінові знижки, поправки до цін.
3. Основні умови й форми зовнішньоторговельних платежів.
4. Основні форми розрахунків у ЗЕД.

Контрольні запитання

1. Що таке цінова стратегія фірми? Опишіть основні види цінових стратегій.
2. Опишіть форми установаження початкової експортної ціни.
3. Від яких факторів залежить ціна товару в зовнішньоторговельному контракті?
4. Назвіть можливі цінові знижки.

5. Які види цінових поправок Вам відомі?
6. Які існують способи фіксації ціни?
7. Що таке збірник тлумачення міжнародних комерційних термінів ІНКОТЕРМС-2010? На які групи поділяються терміни ІНКОТЕРМС-2010?
8. Охарактеризуйте існуючі способи платежу.
9. Опишіть засоби платежу, які використовують при здійсненні ЗЕД.
10. У чому полягає різниця між простим і переказним векселем?
11. Які існують методи платежів?

Завдання для модульного контролю

1. Цінова стратегія фірми при здійсненні ЗЕД.
2. Основні види зовнішньоторговельних цін, цінові знижки, поправки до цін.
3. Міжнародні розрахунки в ЗЕД.

Тема 1.2.9 Організація та функціонування підприємств із іноземним капіталом

План лекції

1. Законодавство України про режим іноземного інвестування.
2. Особливості функціонування підприємств із іноземними інвестиціями.

План практичних занять

1. Законодавство України про режим іноземного інвестування.
2. Особливості функціонування підприємств із іноземними інвестиціями.
3. Спеціальні економічні зони та території пріоритетного розвитку в Україні.

Ключові поняття

Іноземне інвестування, нормативне забезпечення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні, іноземні інвестиції, форми іноземного інвестування, підприємство з іноземними інвестиціями, спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку, технологічні парки, прямий інвестор, промисловий інвестор, філія, дочірня компанія, асоціативна компанія, класифікація міжнародних інвестицій, прямі інвестиції, портфельні інвестиції, цінні папери, регулювання інвестиційної діяльності, офшорні території, проблеми іноземного інвестування в Україні.

Теми рефератів

1. Іноземне інвестування в Україні.
2. Особливості спільного підприємництва в Україні.
3. Офшорні зони та їхнє використання при здійсненні ЗЕД.

Контрольні запитання для самопідготовки

1. Які нормативні акти регламентують процеси міжнародної інвестиційної діяльності в Україні?
2. Визначить поняття „іноземна інвестиція”.
3. Наведіть класифікацію іноземних інвестицій.
4. У чому полягає різниця між прямими й портфельними інвестиціями?
5. Подайте визначення понять „прямий інвестор” і „промисловий інвестор”.
6. Назвіть організаційні форми існування підприємств із іноземними інвестиціями.
7. Обґрунтуйте основні проблеми іноземного інвестування в Україні та запропонуйте шляхи їхнього вирішення.

Завдання для модульного контролю

1. Нормативне забезпечення міжнародної інвестиційної діяльності в Україні.
2. Поняття та види іноземних інвестицій. Підприємства з іноземними інвестиціями.
3. Проблеми іноземного інвестування в Україні.

Тема 1.2.10 Організація та технологія міжнародних перевезень

План лекції

1. Класифікація міжнародних перевезень.
2. Особливості договорів міжнародних перевезень.

План практичних занять

1. Основні риси базисних умов поставок ІНКОТЕРМС-2010.
2. Класифікація міжнародних перевезень.
3. Особливості організації водних, наземних і повітряних перевезень.

Ключові поняття

Класифікація міжнародних транспортних операцій, договір перевезення, перевізник, одержувач вантажу, вантажовласник, чартер, форми чартерів, коносамент, функції коносаментів, види коносаментів, Конвенція ООН про морське перевезення вантажів («Гамбурзькі правила»), залізнична накладна (накладна міжнародного сполучення), Конвенція про міжнародні вантажні перевезення (КОТІФ), автодорожня накладна (накладна автодорожнього перевезення), Конвенція про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів, трубопровідний транспорт, авіавантажна накладна міжнародного зразка, «Варшавська конвенція».

Теми рефератів

1. Основні форми міжнародних перевезень.
2. Базисні умови поставки товарів ІНКОТЕРМС-2010.

Контрольні запитання

1. Наведіть класифікацію транспортних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності за різними ознаками.
2. Назвіть форми організації перевезень у міжнародному судноплаванні.
3. Які перевезення оформляють коносаментом? Назвіть види коносаменту?
4. Які існують типи чартерів?
5. Чим регулюють міжнародні морські, залізничні, автомобільні й авіаперевезення?
6. Якими документами оформлюють міжнародні залізничні, автомобільні й авіаперевезення?

Завдання для модульного контролю

1. Класифікація транспортних перевезень у зовнішньоекономічній діяльності.
2. Особливості здійснення морських міжнародних перевезень.
3. Особливості здійснення залізничних, автомобільних і авіаційних міжнародних перевезень.

Тема 1.2.11 Маркетингові дослідження зовнішнього ринку при здійсненні експортно-імпорتنих операцій

План практичних занять

1. Особливості планування ринкової стратегії підприємства.
2. Сутність і об'єкти маркетингових досліджень зовнішнього ринку.
3. Основні напрямки маркетингових зовнішньоекономічних досліджень.

Ключові поняття

Маркетинг, принципи маркетингу, періоди розвитку маркетингу, умови застосування маркетингу на міжнародному ринку, маркетингове середовище: мікросередовище та макросередовище, інформаційне забезпечення маркетингу, вивчення ринку, методи прогнозування ринків, функції відділу маркетингу, система збуту, просування товарів на зовнішніх ринках, реклама.

Теми рефератів

1. Основні напрямки маркетингових зовнішньоторговельних досліджень.
2. Товарна політика фірми при здійсненні ЗЕД.
3. Організаційна структура маркетингової діяльності.

Контрольні запитання

1. Якими є основні принципи маркетингу?
2. У чому полягають особливості маркетингових досліджень зовнішнього ринку?
3. Назвіть фактори внутрішнього й зовнішнього середовища міжнародного маркетингу.
4. Які методи застосовують при здійсненні прогнозів кон'юнктури ринків?
5. Якими є функції відділу маркетингу підприємства, яке здійснює ЗЕД?

Завдання для модульного контролю

1. Поняття, принципи й середовище міжнародного маркетингу.
2. Функції відділу маркетингу підприємства, яке здійснює ЗЕД.

Тема 1.2.12 Економічна ефективність ЗЕД підприємства

План лекції

1. Сутність і основні показники зовнішньоторговельної діяльності підприємства.
4. Показники ефективності зовнішнього інвестування і кредитування.
5. Інтегральні показники ефективності ЗЕД.

План практичних занять

1. Визначення економічної ефективності зовнішньоторговельної діяльності.
2. Показники економічної ефективності інвестицій у ЗЕД.

Ключові поняття

Ефективність зовнішньої торгівлі, коефіцієнти експортної й імпоротної участі держави в торгівлі, рентабельність зовнішньої торгівлі підприємства, рентабельність експорту й імпорту, ефективність експорту й імпорту, ефективність зовнішнього кредитування, показники ефективності інвестування (чиста поточна вартість, внутрішня норма рентабельності, період повернення вкладених інвестицій, балансова норма рентабельності, індекс прибутковості), інтегральні показники ефективності ЗЕД підприємства, інтегральний показник ефективності діяльності підприємства з іноземними інвестиціями.

Теми рефератів

1. Основні показники ефективності зовнішньої торгівлі.
2. Визначення ефективності інвестиційної зовнішньоекономічної діяльності.

Контрольні запитання

1. Поясніть різницю між показниками ефекту й ефективності ЗЕД.
2. Як можна оцінити ефективність зовнішньої торгівлі підприємства?
3. Які показники використовують для оцінки ефективності інвестування?
4. Обґрунтуйте доцільність спільного використання простих та інтегральних показників для оцінки ефективності ЗЕД.

Завдання для модульного контролю

1. Показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.
2. Оцінка ефективності зовнішньої інвестиційної діяльності.

ТЕСТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЗЕД»

1. Хто з перелічених осіб не є суб'єктом ЗЕД України:

- А. Спільне підприємство за участю резидента країни, яке зареєстровано на території останньої.
- Б. Спільне підприємство за участю нерезидентів країни, яке зареєстровано за межами території останньої.
- В. Структурні підрозділи іноземних суб'єктів господарювання на території країни.
- Г. Об'єднання суб'єктів господарювання, які не мають права юридичної особи, на території країни?

2. Які з перелічених пунктів не відносяться до видів ЗЕД в Україні:

- А. Розрахункові операції резидентів країни в її межах.
- Б. Розрахункові операції резидентів і нерезидентів країни.
- В. Розрахункові операції національних та іноземних суб'єктів ЗЕД?
- Г. Розрахункові операції іноземних суб'єктів господарювання, співзасновником одного з яких є резидент України?

3. Які твердження є помилковими:

- А. Прямі інвестиції характерні прямим зарахуванням на рахунок підприємства.
- Б. Портфельні інвестиції беруть участь у створенні фондового портфеля підприємства.
- В. Прямі інвестиції забезпечують фінансовий та управлінський контроль за діяльністю підприємства.
- Г. Портфельні інвестиції, як правило, є інструментом отримання спекулятивного доходу?

4. Компенсаційні заходи обмежень імпорту пов'язані:

- А. Із штучним зниженням цін саме експортером.
- Б. З аргументованим звинуваченням експортера в отриманні державних субсидій.

- В. З грошовою компенсацією іноземним постачальникам.
- Г. З компенсацією морального збитку.

5. Комбіновані ставки мита пов'язують:

- А. З поєднанням експортних і транзитних ставок.
- Б. З поєднанням преференційних і мінімальних ставок.
- В. З поєднанням специфічних і адвалорних ставок.
- Г. З поєднанням автономних і конвенційних ставок.

6. Хто з перелічених осіб є суб'єктом ЗЕД України:

- А. Її громадянин як нерезидент держави.
- Б. Її громадянин як резидент США.
- В. Її громадянин як резидент України.
- Г. Її громадянин як представник міжнародної організації?

7. Які твердження є помилковими:

- А. Митне декларування можливе виключно в митному органі за місцем державної реєстрації суб'єкта ЗЕД.
- Б. Відмова від товару на користь держави є видом митного режиму в Україні.
- В. Функції декларанта може виконувати нерезидент України.
- Г. Діючий Митний кодекс України визначає види митних режимів.

8. Які твердження є помилковими:

- А. ПДВ стягується на митниці України.
- Б. Реальні ставки мита враховують попередні сплати при імпорті.
- В. Декларування на митниці не можливе представником третьої сторони.
- Г. При здійсненні імпорту можливе попереднє митне декларування?

9. Єдність поточної і капітальної конвертованості валюти має назву:

- А. Зовнішньої конвертованості.
- Б. Повної конвертованості.
- В. Вільної конвертованості.
- Г. Платіжної конвертованості.

10. Які пункти не належать до нетарифного регулювання ЗЕД:

- А. Стягнення мита.
- Б. Оплата акцизного збору.
- В. Ліцензування.
- Г. Експортне кредитування?

11. Яка з перелічених форм розрахунків найбільш ризикована для експортера:

- А. Інкасо.
- Б. Акредитив.
- В. 100-відсотковий аванс.
- Г. Оплата за відкритим рахунком?

12. До якого режиму валютного курсу належить оптимальний валютний простір:

- А. Обмежено гнучкий курс.
- Б. Фіксований курс.
- В. Гібридний курс.
- Г. Плаваючий курс?

13. Балансувальна функція мита полягає в наступному:

- А. Забезпечення доходної частини державного бюджету.
- Б. Стимування небажаного імпорту.
- В. Стимування небажаного експорту.
- Г. Забезпечення сплат по зовнішньому боргу.

14. Ставки мита, які розраховуються у відсотковій формі, мають назву:

- А. Адвалорних.
- Б. Відносних.
- В. Реальних.
- Г. Порівняльних.

15. До якого режиму валютного курсу належить валютний коридор:

- А. Фіксований курс.
- Б. Гібридний курс.
- В. Плаваючий курс.
- Г. Обмежено гнучкий курс?

16. Який коефіцієнт дисконтування використовується для визначення інтегрального ефекту витрат іноземного інвестора:

- А. Ставка відсотку на довгостроковому ринку капіталів країни інвестора.
- Б. Галузевий норматив ефективності національних капіталовкладень.
- В. Рівень рентабельності кращих вітчизняних підприємств аналогічного профілю.
- Г. Рівень рентабельності кращих підприємств аналогічного профілю в країні іноземного інвестора?

17. Які пункти є зайвими в переліку термінових валютних операцій:

- А. Опціонні.
- Б. Спот.
- В. Форвардні.
- Г. Ф'ючерсні?

18. Бартерна операція відрізняється від зустрічних закупівель наступним:

- А. Стовідсотково виключає валютні розрахунки контрагентів.
- Б. Базується на договорі постачання.
- В. Є формою угоди, що заощаджує валюту.
- Г. Стосується обміну, як правило, двох товарів.

19. Зустрічним закупівлям не властиві такі ознаки:

- А. Наявність додаткової угоди до основного договору на постачання.
- Б. Неповна компенсація у вартісному значенні суми первісного постачання.
- В. Наявність “неконвертованого сальдо”.
- Г. Використання міжнародного посередника.

20. Який з пунктів є зайвим при визначенні форм зустрічної торгівлі:

- А. Зустрічні закупівлі.
- Б. Зустрічний бартер.
- В. Компенсаційні угоди.
- Г. Угоди на широкій компенсаційній основі?

21. Наявність так званого “неконвертованого сальдо” є ознакою:

- А. Бартерних операцій.
- Б. Компенсаційних угод.
- В. Зустрічних постачань застарілої продукції.
- Г. Постачання на комплектацію.

22. Які обов’язкові ознаки не властиві експорту продукції:

- А. Обов’язковий перетин митного кордону країни.
- Б. Обов’язкова наявність міжнародного договору постачання.
- В. Обов’язкова присутність міжнародного перевізника.
- Г. Обов’язкова необхідність вантажної митної декларації?

23. Право на відшкодування суми якого податку мають експортери України:

- А. Податку на додану вартість.
- Б. Податку на прибуток.
- В. Прибуткового податку.
- Г. Комунального податку?

24. Які твердження є помилковими:

- А. Запит надсилає потенційний експортер імовірному імпортеру.
- Б. Замовлення надсилає майбутній імпортер потенційному експортеру.
- В. Вільну оферту надсилає потенційний експортер імовірному імпортеру.
- Г. Тверду контрферту надсилає потенційний експортер імовірному імпортеру?

25. Які пункти зайві в переліку форм початкової експортної ціни:

- А. Ковзна ціна.
- Б. Кон’юнктурна ціна.
- В. Ціна проникнення.
- Г. Ціна стимулювання комплексного продажу?

26. Угоди, які дозволяють міжнародному посереднику закуповувати й продавати товари від власного імені, але за рахунок експортера або імпортера, є:

- А. Договорами постачання.
- Б. Договорами доручення.
- В. Договорами комісії.
- Г. Договорами реклами.

27. Які твердження є помилковими:

- А. Ціна з наступною фіксацією використовується при очікуванні інфляції або фіскальних змін.
- Б. Ковзна ціна характерна для товарів з довготривалим циклом виробництва.
- В. Змішана ціна поєднує тверду фіксовану ціну і ціну з наступною фіксацією.
- Г. Тверда фіксована ціна з можливістю корегування не повинна коливатися більше 3-5%?

28. В яких організаційних формах не існують підприємства з іноземними інвестиціями:

- А. Філія з 100-відсотковою належністю іноземному інвестору.
- Б. Дочірня компанія з часткою нерезидента більше 50%.
- В. Асоціативна компанія з часткою нерезидента менше 50%.
- Г. Асиметрична компанія за відсутністю фінансового контролю при пануванні над 50% статутного фонду?

29. До комерційних виправлень у контрактній ціні не належать:

- А. Виправлення щодо повноти комплектації продукції.
- Б. Виправлення щодо приведення до єдиних умов постачання.
- В. Виправлення за умов платежу.
- Г. Виправлення щодо тривалості постачань.

30. Умови постачання товарів FOB визначають наступний максимум відповідальності експортера:

- А. Надання товару через поручні судна в порту власної країни.
- Б. Надання товару через поручні судна в порту країни імпортера.
- В. Надання товару представнику імпортера на власному складі.
- Г. Надання товару представнику імпортера на його складі.

ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАНЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю й оцінювання знань:

- оцінювання роботи студента під час практичних занять;
- поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- складання екзамену або заліку.

Оцінку знань студентів із дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті відповідності форми останнього (лекція, практичне). Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, що реалізує принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни передбачене складання екзамену для студентів денної форми навчання за напрямом «Туризм». Для підсумкового оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу і стобальну шкалу оцінювання ECTS. Для студентів денної форми навчання за напрямом «Готельно-ресторанна справа» і студентів обох напрямів заочної форми навчання передбачене складання заліку з використання двобальної національної шкали («зараховано / незараховано») і також і стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюють під час проведення практичних занять; воно має на меті перевірити рівень підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни,
- відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Роботу студентів на практичних заняттях оцінюють за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів переводять у систему оцінювання за шкалою ECTS. Під час оцінювання виконання практичних завдань увагу приділяють їхній якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення ступеня опанування студентом матеріалом лекційного модуля й вміння застосувати його на практиці для вирішення практичної ситуації. Поточний контроль проводять у письмовій формі двічі по закінченні кожного зі змістових модулів після того, як було розглянуто весь теоретичний матеріал і проведені практичні завдання в межах кожного з двох змістових модулів.

Знання оцінюють за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання).

Проведення підсумкового контролю

Умовою допуску до екзамену є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями. За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30 % балів від загальної кількості з дисципліни (або понад 50 % балів із поточного контролю за всіма змістовими модулями). Залікова оцінка є сумою балів оцінювання усіх змістових модулів.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою

Оцінку „*відмінно*” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент виявляє глибокі системні знання навчального матеріалу, передбаченого навчальною програмою.

Оцінка „*дуже добре*”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного й додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбаченого навчальною програмою.

Оцінка „*добре*”. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладений відповідно до вимог. Практичне завдання виконане загалом правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „*задовільно*”. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

Оцінка „*задовільно (достатньо)*”. Теоретичні питання розкриті неповністю, із суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок і стикається зі значними труднощами.

Оцінка „*незадовільно*”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє неспроможність до викласти думки на елементарному рівні.

Оцінка „*незадовільно*”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних система оцінювання

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100 включно	«Відмінно»	A
82 – 89 включно	«Добре»	B
74 – 81 включно		C
64 – 73 включно	«Задовільно»	D
60 – 63 включно		E
35 – 59 включно	«Незадовільно» з можливістю повторного складання	FX*
від 0 до 34 включно	«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням курсу	F**

* *Із можливістю повторного складання*

** *Із обов'язковим повторним курсом*

ТИПОВІ ЗАДАЧІ З РОЗВ'ЯЗАННЯМИ

ЗМ 1.1 Теоретичні основи ЗЕД

Задача 1. Величина експорту країни складає 4,5% від показника ВВП, імпорту 5 млрд. дол., ВВП 100 млрд. дол. Знайти й прокоментувати величини:

- 1) сальдо торговельного балансу (чистого експорту);
- 2) зовнішньоторговельного обороту країни;
- 3) експортної квоти;
- 4) імпортної квоти;
- 5) зовнішньоторговельної квоти країни.

Чи є економіка даної країни відкритою?

Розв'язання

1) величина експорту дорівнює 4,5% від 100 млрд. дол., тобто 4,5 млрд. дол.; величина сальдо торговельного балансу = експорт – імпорт = 4,5 – 5 = – 0,5 млрд. дол. (від'ємне);

2) величина зовнішньоторговельного обороту країни = експорт + імпорт = 4,5 + 5 = 9,5 млрд. дол.;

3) експортна квота $K_e = \frac{\text{експорт}}{\text{ВВП}} = \frac{4,5}{100} = 0,045$, або 4,5 %, що закладено в умові задачі;

4) імпортна квота $K_i = \frac{\text{імпорт}}{\text{ВВП}} = \frac{5}{100} = 0,05$, або 5 %;

5) зовнішньоторговельна квота $K_{zt} = K_e + K_i = 0,095$, або 9,5 %.

Економіка країни є закритою, тому що експортна квота нижче 10 %.

Задача 2. Величина експорту країни складає 12 млрд. дол., з них експорт товарів групи X дорівнює 5 млрд. дол. Цифра загальносвітового експорту досягла 150 млрд. дол. при світовому експорті товарів групи X на суму 75 млрд. дол. Знайдіть коефіцієнт відносної експортної спеціалізації країни ($K_{експ}$) за товарами групи X і зробіть висновки.

Розв'язання

$$K_{експ} = \frac{E_H}{E_{CB}},$$

де E_H – питома вага товару в національному експорті країни;

E_{CB} – питома вага товару у світовому експорті.

Якщо $K_{експ} > 1$, тоді галузь (або товар) уважаються міжнародно спеціалізованими.

$$K_{експ} = \frac{E_H}{E_{CB}} = \frac{5/12}{75/150} \approx 0,833, \text{ або } 83,3\%, \text{ тобто за групою товарів X країну не}$$

вважають спеціалізованою щодо виробництва даного товару.

Задача 3. Маємо рівняння попиту s пропозиції на товар у малій країні:

$$Q_D^A = 9 - p;$$

$$Q_S^A = 2p - 6$$

A. Світова ціна складає 3,5 дол.

Уведено імпортне специфічне мито $t_{им} = 1$ дол.; знайти величину надходжень до державного бюджету, а також зміни у величині імпорту.

B. Світова ціна складає 8 дол.

Уведено експортне адвалорне мито $t_{ек} = 20\%$; знайти величину надходжень до державного бюджету, а також зміни у величині експорту.

Розв'язання

A. $P_w = 3,5$ дол. – світова ціна;

$t = 1$ дол. – імпортне мито;

$P_{w+t} = 4,5$ – внутрішня ціна з урахуванням мита.

Надходження до бюджету:

$$T_{им} = (Q_d(P_{w+t}) - Q_s(P_{w+t})) \cdot t = (4,5 - 3) \cdot 1 = 1,5 \text{ млн. дол.};$$

Зміна величини імпорту за рахунок імпортного мита $\Delta Q_{им} = Q_{им}(P_{w+t}) - Q_{им}(P_w) = \Delta Q(P_{w+t}) - \Delta Q(P_w) = ((Q_d(P_{w+t}) - Q_s(P_{w+t})) - ((Q_d(P_w) - Q_s(P_w)) = (4,5 - 3) - (5,5 - 1) = -3$ млн. одиниць – зниження імпорту.

B. $P_w = 7,5$ дол. – світова ціна;

$t = 20\%$ від 7,5 дол. = 1,5 дол. / – експортне мито;

$P_{w+t} = 6$ – внутрішня ціна з урахуванням мита.

Надходження до бюджету :

$$T_{ек} = (Q_s(P_{w-t}) - Q_d(P_{w-t})) \cdot t = (6 - 3) \cdot 1,5 = 4,5 \text{ млн дол.}$$

Задача 4. Розрахуйте величину курсу гривні (UAH) до американського долара (USD) за прямим і зворотнім котируваннями, використовуючи принцип паритету купівельної спроможності (ПКС), якщо стандартний набір споживчих благ в США коштує 1010 доларів, а в Україні – 4500 гривень.

Розв'язання

- за прямим котируванням: $e = 1010 : 4500 \approx 1 \text{ (USD)} : 4,4454 \text{ (UAH)}$;
- за зворотнім котируванням: $e = 4500 : 1010 \approx 1 \text{ (UAH)} : 0,2244 \text{ (USD)}$.

Задача 5. Розрахуйте номінальні й реальні курси долара США і гривні України за прямим і зворотнім котируванням, якщо офіційно за 200 гривень отримували 24 долари, а приріст цін в Україні та США склав відповідно 10% і 5%.

Розв'язання

Номінальні курси:

- за прямим котируванням: $e_{n1} = 24 : 200 \approx 1 \text{ (USD)} : 8,3333 \text{ (UAH)}$;
- за зворотним котируванням: $e_{n2} = 1 : e_{n1} = 200 : 24 \approx 1 \text{ (UAH)} : 0,12 \text{ (USD)}$.

Реальні курси:

- за прямим котируванням: $e_{r1} = e_{n1} \cdot \frac{I_{USA}}{I_{UA}} = \frac{1}{8,3333} \cdot \frac{1,05}{1,1} \approx 1 \text{ (USD)} : 8,7301 \text{ (UAH)}$;
- за зворотним котируванням: $e_{r2} = 1 : e_{r1} = \frac{1}{0,12} \cdot \frac{1,1}{1,05} \approx 1 \text{ (UAH)} : 0,1145 \text{ (USD)}$.

Задача 6. За допомогою даних таблиці розрахуйте і прокоментуйте реальний ефективний курс гривні за прямим котируванням. Як змінилися курси гривні відносно кожної з трьох іноземних валют?

Таблиця

Рік	США		ЄС		РФ	
	Долар США / гривня	Частка розрахунків, %	Євро / гривня	Частка розрахунків, %	Рубль РФ / гривня	Частка розрахунків, %
2010	1 : 4	60	1 : 6	25	1 : 0,25	15
2011	1 : 7	60	1 : 11	25	1 : 0,3	15

$$e_r^e = \sum_{i=1}^m \left(\frac{e_{ri}^1}{e_{ri}^0} \cdot w_i \right) = \frac{1}{7} \cdot \frac{1}{4} \cdot \frac{6}{10} + \frac{1}{11} \cdot \frac{1}{6} \cdot \frac{25}{100} + \frac{1}{0,3} \cdot \frac{1}{0,25} \cdot \frac{15}{100} \approx 0,343 + 0,136 + 0,125 = 0,604$$

(або 60,4%), тобто в середньому гривня подешевшала відносно до кошика валют трьох торговельних партнерів на 39,6 %, зокрема, відносно до долара США гривня подешевшала на 42,9% ($\frac{1}{7} : \frac{1}{4} \approx 0,571$), відносно євро на 45,5% ($\frac{1}{11} : \frac{1}{6} \approx 0,545$), відносно рубля на 16,7% ($\frac{1}{0,3} : \frac{1}{0,25} \approx 0,833$).

ЗМ 1.2 Особливості ЗЕД підприємства

Задача 1. Підприємство уклало контракт на продаж продукції. Сума контракту складає 100 тис. дол. Основне перевезення здійснює морський транспорт. Визначте вартість (С) постачання товару на умовах EXW, FOB, CIF, DDP.

Розв'язання:

Таблиця

Показник	Сума (тис. дол. США)
Вартість виробника	100,0
Імпортне мито	0,3
Експортна ліцензія	1,0
Транспортні витрати до порту експорту	2,5
Транспортні витрати від порту до складу імпортера	2,7
Фрахтування судна	10,5
Завантажувально-розвантажувальні роботи	2,0
Страховання перевезень	4,0

$$C_{EXW} = 100 \text{ (тис. дол.)}$$

$$C_{FOB} = 100 + 2,5 = 102,5 \text{ (тис. дол.)}$$

$$C_{CIF} = 102,5 + 1 + 10,5 + 4 = 118 \text{ (тис. дол.)}$$

$$C_{DDP} = 118 + 0,3 + 2 + 2,7 = 123 \text{ (тис. дол.)}$$

Задача 2. В економіку якої з країн (України чи США) корисніше вкласти 1 млн. доларів США на підставі почергового використання поточного і строкового курсів, якщо наведені такі дані:

- поточний курс на початок договірної періоду: 1 (USD) : 5,0 (UAH);
- поточний курс на кінець договірної періоду: 1 (USD) : 6,0 (UAH);
- строковий (терміновий) курс: 1 (USD) : 4,0 (UAH);
- ставка відсотка в США: 5,0%;
- ставка відсотка в Україні: 10,0%.

Розв'язання

Якщо використовують договір на підставі поточних курсів, то:

- при вкладенні в США 1 млн дол. наприкінці року за додатком відсотків отримуємо 1,05 млн. дол., тобто $1 \Rightarrow 1,05$ млн. дол.;

- при вкладенні в Україні 1 млн дол. після двох конвертацій і додатка суми за відсотки маємо (млн доларів або гривень):

$1 \Rightarrow 1 \cdot 5 = 5 \Rightarrow 5,5 \Rightarrow 5,5 : 6 \approx 0,92$ млн. дол., тобто більш корисним є вкладення в економіку США.

Якщо використовується строковий договір, то:

- при вкладенні в США 1 млн. дол. наприкінці року за додатком відсотків отримуємо 1,05 млн. дол., тобто $1 \Rightarrow 1,05$ млн. дол.;

- при вкладенні в Україні 1 млн дол. після двох конвертацій (за поточним курсом на початку періоду і за строковим курсом на кінець періоду) та додатка суми за відсотки маємо (млн доларів або гривень):

$1 \Rightarrow 1 \times 5 = 5 \Rightarrow 5,5 \Rightarrow 5,5 : 4 \approx 1,38$ млн. дол., тобто більш корисним є вкладення в економіку України.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

1. Основні форми зовнішньоекономічної діяльності.
2. Зовнішньоекономічний комплекс України.
3. Державні, недержавні й міжнародні інститути управління ЗЕД.
4. Інструменти державного стимулювання ЗЕД.
5. Нетарифні засоби регулювання ЗЕД.
6. Система митного регулювання.
7. Особливості митного законодавства України.
8. Загальна характеристика валютного ринку.
9. Основні види валютних операцій.
10. Інструменти валютного регулювання.
11. Класифікація зовнішньоторговельних операцій.
12. Сутність бартерних операцій.
13. Компенсаційні угоди та операції з давальницькою сировиною в ЗЕД.
14. Особливості експортних, імпорتنних, реекспортних і реімпорتنних операцій.
15. Класифікація посередників за їхнім місцем на ринку.
16. Комісійні й консигнаційні операції в ЗЕД.
17. Агентські угоди. Брокери й дистриб'ютори в ЗЕД.
18. Орендні операції в ЗЕД.
19. Особливості підготовки та здійснення ділових міжнародних переговорів.
20. Міжнародні вимоги до договорів купівлі-продажу.
21. Основні умови та статті зовнішньоторговельного контракту.
22. Особливості й основні види зовнішньоторговельних цін.
23. Фіксація цін у ЗЕД, цінові знижки, поправки до цін.
24. Основні умови й форми зовнішньоторговельних платежів.
25. Основні форми розрахунків у ЗЕД.
26. Особливості спільного підприємництва в Україні.
27. Основні форми міжнародних перевезень.
28. Базисні умови поставки товарів "ІНКОТЕРМС-2010".
29. Основні напрямки маркетингових зовнішньоторговельних досліджень.
30. Основні показники ефективності ЗЕД.

Номер теми обирають за двома останніми цифрами залікової книжки

Дві останні цифри залікової книжки	Цифра зменшення	Номер теми контрольної роботи
01–30	–	01–30
31–60	30	01–30
61–90	60	01–30
91–99	90	01–09
00	–	10

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Зовнішньоекономічний комплекс держави. Його особливості в Україні.
2. Основні теорії зовнішньоекономічних зв'язків.
3. Основні види ЗЕД.
4. Рівні, методи та засоби регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.
5. Основні методи державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.
6. Інститути мегарегулювання зовнішньоекономічних зв'язків.
7. Нетарифні засоби регулювання зовнішньої торгівлі.
8. Система митного регулювання. Класифікація мита.
9. Особливості митного регулювання в Україні.
10. Сутність і основні суб'єкти валютного ринку.
11. Валютні курси та їхній взаємозв'язок.
12. Основні форми валютних операцій. Торгові й неторгові валютні операції.
13. Суб'єкти валютного регулювання та його основні інструменти.
14. Визначення та класифікація зовнішньоторговельних операцій.
15. Міжнародні бартерні операції та зустрічні закупки. Викуп застарілої продукції як форма міжнародної зустрічної торгівлі.
16. Компенсаційні угоди, угоди на широкій компенсаційній основі, операції з давальницькою сировиною в міжнародній торгівлі.
17. Особливості та схеми експортних, імпортних, реекспортних і реімпортних операцій.
18. Класифікація посередників за їхнім місцем на ринку.
19. Класифікація міжнародних посередницьких операцій.
20. Сутність і класифікація міжнародних орендних відносин.
21. Комісійні й консигнаційні операції.
22. Особливості лізингу в ЗЕД.
23. Вибір міжнародного ринку і контрагентів зовнішньоторговельного контракту.
24. Основні умови й статті типового контракту купівлі-продажу в міжнародній практиці.
25. Функції відділу маркетингу зовнішньоторговельного підприємства.
26. Сутність, етапи розвитку й основні форми маркетингових досліджень зовнішнього ринку.
27. Класифікація міжнародних перевезень.
28. Особливості міжнародного регулювання зовнішніх перевезень.
29. Базові умови постачання товарів ІНКОТЕРМС-2010.
30. Класифікація іноземних інвестицій.
31. Особливості функціонування підприємств із іноземними інвестиціями в Україні.
32. Основні засоби регулювання іноземного інвестування.
33. Міжнародні вимоги до зовнішньоторговельного контракту.
34. Особливості здійснення міжнародних ділових переговорів. Порядок укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів.
35. Умови міжнародних платежів. Основні засоби розрахунків.
36. Міжнародні особливості використання чеків і векселів.
37. Міжнародні вимоги до акредитивної й інкасової форми розрахунків.
38. Особливості встановлення, фіксації та поправок до зовнішньоторговельних цін.
39. Інтегральні показники ефективності ЗЕД підприємства.
40. Сутність і головні показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України (нова редакція) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mito.org.ua/>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>.
3. Про єдиний митний тариф: Закон України від 06.02.1996. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2097-12>.
4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12>.
5. Про митний тариф України: Закон України від 5.04.2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kharkovterminal.com.ua/pages.php?page=63>.
6. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=185%2F94-%E2%F0>.
7. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=93%2F96-%E2%F0>
8. Положення про вантажну митну декларацію: Постанова Кабінету Міністрів України від 9.06.1997 з доповненнями та змінами. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=574-97-п>
9. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ Міністерства економіки України № 201 від 06.09.2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0833-01>
10. Васенко В.К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник / В. К. Васенко – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 216 с.
11. Внешнеэкономическая деятельность предприятий: Учебник для вузов / Под ред. Л. Е. Стровского. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ, 2008. – 847 с.
12. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О. П. Гребельник – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 696 с.
13. Дідьківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник / М. І. Дідьківський – К.: Знання, 2010. – 462 с.
14. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для вузів / Багрова І. В., Редіна Н. І., Власюк В. Є., Гетьман О. О.; За ред. проф. І. В. Багрової. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 580 с.
15. Івасів Б. С. Міжнародні розрахунки: Підручник / Б. С. Івасів – Тернопіль: Карт-бланш, 2009. – 223 с.
16. Каніщенко О. Л. Міжнародний маркетинг: Навч. посібник / О. Л. Каніщенко – К.: Політехніка, 2011. – 214 с.
17. Козик В. В. Міжнародні економічні відносини: Навч. посібник. 4-те вид., стер. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко – К.: Знання-Прес, 2010. – 406 с.

18. Козик В. В. Зовнішньоекономічні операції і контракти: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Карп'як Я. С.– К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 608 с.
19. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / За ред. О. А. Кириченка. – К.: Знання, 2010. – 493 с.
20. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник / В. Є. Новицький – К.: КНЕУ, 2009. – 948 с.
21. Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навч. посібник / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 384 с.
22. Саллі В. І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник / В. І. Саллі, О. В. Трифонова, В. Я. Швець – К.: ВД «Професіонал», 2009. – 176 с.
23. Шекшуєв О. А. Конспект лекцій з дисципліни «Основи зовнішньоекономічної діяльності» (для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»), 2012. – 88с.

Навчальне видання

Методичні вказівки
до організації самостійної роботи, практичних занять та
виконання контрольних робіт
з дисципліни

«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

*(для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання
напрямів підготовки
6.140101 – «Готельно-ресторанна справа» і 6.140103 – «Туризм»)*

Укладач **ШЕКШУЄВ** Олександр Анатолійович

Відповідальний за випуск *Н. В. Можайкіна*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2013, поз. 286М

Підп. до друку 05.06.2013
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60 x 84/16
Ум. друк. арк. 2,3
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011 р.